

گزارش تصویری | زهرافیهی، روزنامه‌نگار

حرا، در فهرست عجیب ترین درخت‌ها

جایوتیکایا، بانویاب، درخت‌مورچه، خون‌آزدها، اکالیپتوس رنگین‌کمانی، حرا و انجیر بنگالی از عجیب‌ترین درختان روی کره‌زمین هستند. ما معمولاً انتظار داریم درخت تنه‌ای قهوه‌ای و صاف داشته باشد و برگ و میوه‌هایش روی شاخه‌ها رشد کنند، اما برخی طور دیگری به حیات خود ادامه می‌دهند.

اتصال ۸۵۴ روستای استان خوزستان به شبکه اینترنت

مهدی شه‌نظری‌پور، مدیرکل ارتباطات و فناوری اطلاعات خوزستان: در ابرپروژه ملی اتصال منازل و کسب‌وکارها به فیبرنوری تمامی شهرهای استان به فیبر نوری متصل می‌شوند. اتصال ۸۵۴ روستا به اینترنت از محل اعتبارات دولتی درنظر گرفته شده است و ۳۶۸ روستا متصل شدند.

نگهبان دریا

گفت‌وگو با ناخدا عبدالرسول غریبی، نویسنده و صیاد بوشهری که به تازگی کتاب «فرهنگ واژگان و اصطلاحات دریایی و دریانوردی» او منتشر شده است

محمدرضا براز جانی
بوشهر- خبرنگار

چشم‌ان نافذی دارد؛ با شال رنگی که به سبک خاص دریانوردان و ناخدایان بوشهری دور سر خود می‌پیچد و این ترکیب به او هیبت یک مرد دریا را بیشتر می‌دهد. امواج کلامش، شرجی و گرمای وجود دریادلان بوشهری را به مخاطب هدیه می‌دهد و لولوی سخت‌اناش نه تنها زب‌پور هر مجلس و محفلی است که شاهد خاطر‌اتش از دریا و سخاوت بی‌انتهای پروردگار، کام‌همنشینانش را شیرین می‌کند. او از درِچه ذهن خلّاقش، سوار بر امواج خلیج‌فارس آدم را پرت می‌کند به آن طرف تاریخ؛ آنجا که قرن‌هاست نام خلیج‌فارس با دریانوردان پارسی گره خورده. صحبت از ناخدا عبدالرسول غریبی است که صیادی فقط شغل آبا و اجدادی او نیست. هر جا پاتوقی باشد شمع محفل دریانوردان و گرگ‌ورباخان است. اگر بسطاط نیمه‌خوانی در تالار و حدت تهران باشد او محور این جمع‌خوانی در بانوردان سن‌وسال دار بوشهری است که جمع تماشاچیان را به وجد می‌آورد و اگر هم دوره‌می و عهده‌عصرانه ماهیگیران جفره و چهارمحل لب ساحل و کنار اسکله باشد این ناخدای گرم و صمیمی است که گر‌داگر‌دش‌پیر و جوان نشسته تا همچون ناخدایی دنیادیده و مصیبت‌درا کشیده، سکان صحبت را به‌دست گیرد.

حالا پنجمین اثر صیاد و نویسنده بوشهری به تازگی روانه بازار کتاب شده است؛ کتاب «فرهنگ واژگان و اصطلاحات دریایی و دریانوردی» که حدود ۲دهه از ناخدا عبدالرسول غریبی برای تحقیق و گردآوری زمان گرفته و در ۳۴۴ صفحه توسط انتشارات شروع منتشر شده است. از این نویسنده و هنرمند بوشهری پیش از این آثاری مثل جفره ماهیبتی، قهوه‌خانه ساحلی، جم‌و جلو منتشر شده بود، اما این بار او سراغ واژه‌هایی رفته که دیگر بین دریانوردان و صیادان هم‌استانی و سایر نقاط ساحلی جنوب کشور کاربرد دی ندارد. با او درباره ویژگی‌های اثر تاز‌ناش به گفت‌وگو نشسته‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

چرا برای اثر جدید تان در حوزه دریا رفتید سراغ واژگان و اصطلاحات دریایی؟

یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های من این بود که کشور‌های هم‌جوار و حوزه خلیج‌فارس تمام تلاش و سعی‌شان را می‌کنند که برای خود تاریخ‌دست و پا کنند. از سوی دیگر ما هم کم‌کاری کرده‌ایم و انطور که باید و شاید نتوانسته‌ایم در نگهداری و حفظ فرهنگ غنی دریایی خود بکوشیم. افزون‌بر این هندی‌ها معتقدند که ایرانی‌ها از تاریخ دیرینه‌ای برخوردار بودند، اما چون ملاح‌ها و دریانوردان ایرانی، ملا و کاتب نبودند در کتابت و ثبت و ضبط تاریخ دریانوردی و فرهنگ آن غفلت و کوتاهی کردند. برای همین احساس وظیفه کردم تا به گردآوری فرهنگ اصطلاحات و واژگان جاشویی و ملاحی بپردازم.

برای این کتاب چه منابعی در اختیار داشتید و چگونه آن را جمع‌آوری کردید؟

از اواخر سال ۱۳۷۰ شروع به جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از مراجع و منابع شفاهی و چهره به چهره کردم. حتی به مناطق دوردست از ساحل بوشهر یعنی سواحل هرمزگان و سیستان و بلوچستان که در بانوردان و ملاحانش، سفرهای طولانی به دیگر نقاط جهان مثل زنگبار در کارنامه داشتند، سفر کردم. در این مدت تمام لغات، واژه‌ها و اصطلاحات رایج و تخصصی را که مورد استفاده دریا و دریانوردی از قدیم تا الان بود فهرست‌برداری کردم. در این مسیر از تجارب و دانش بسیاری از فعالان صنعت دریایی کشور بهره‌برداری کردم که خیلی از این افراد الان در قید حیات نیستند. امیدوارم این اثر بتواند در حفظ میراث ناملموس منطقه نقش آفرین باشد.

دامنه لغات و اصطلاحاتی که در این کتاب آمده منحصر به دریانوردی کنونی است یا از گذشته هم یادی شده؟

ممکن است اصطلاحاتی که در کتاب آمده الان به واسطه تغییر ساختار شناورها و به کارگیری تجهیزات جدید و نوین دیگر کاربردی نداشته و به نوعی به فراموشی سپرده شده باشند؛ مثل کشتی‌های بادبانی که نسل آنها دیگر وجود ندارد؛ بنابراین لغتنامه ناشی از آن هم دیگر بین صیادان و دریانوردان فعلی جایگاهی ندارد و شاید اصلاً آشنایی با آنها وجود نداشته باشد که فقدان کاربرد این لغات به نوعی در این کتاب جبران شده است.

این کتاب غیراز لغات چه روایتی از زندگی مردم در دریا دارد؟

البته تنها اصطلاحات و واژه‌ها نیست که در این اثر جدید به آن پرداخته شده، بلکه صحبت از تجربه‌هایی است که پشت‌این ابزار و لغات خوابیده و به قیمت عمر انسان‌هایی تمام شده که روزگار خوشی و ناخوشی آنها را از نوجوانی تا پیری پیوند داده است. این واژه‌ها و کاربردش تماماً ایرانی و فارسی است و اگر نخواهیم این میراث نیاکان و گذشتگان را

تجهیز و توسعه زیرساخت‌های گردشگری کشور

سیدرضا صالحی‌امیری، وزیر میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی: ۲۰۰ قلم کالای تخصصی گردشگری ازجمله خودروهای گردشگری و کروز به‌عنوان گامی در مسیر تجهیز و توسعه زیرساخت‌های گردشگری وارد شد تا موانع پیش‌روی فعالان این حوزه را برطرف کند.

قصه میراث در آینده زنده می‌ماند

روز میراث فرهنگی، میراث جهانی و آینده

معمولاً در سیستم‌اداری، به موضوع میراث باهمان رویکرد اِرت نگاه می‌شود. انگار چیزی از گذشته برای ما به یادگار مانده است و عملاً با ذهنیتی رهاشده به آن می‌نگریم. گاهی هم به شکل هزینیه یا به‌عنوان سربار. ولی اساساً نگاه دنیا به این سمت رفته که درون این میراث مفاهیمی قرار دارد و ما به‌عنوان پژوهشگر این حوزه باید اینها را کاوش کنیم. لازم است میراث را دوباره واکاوی کنیم و فقط به‌عنوان ابزار موزه‌ای به آن نگاه نکنیم.

نامگذاری این روز انگیزه‌ای است برای بازگشت و بازخوانی سنت‌های خودمان. این نکته را در نظر داشته باشیم که زندگی پرشتاب امروز با موج سریعی همه ما را با خودش به آینده می‌برد. لازم است قصه‌های میراث را به یاد داشته باشیم و با دست پر به‌سوی آینده برویم. مثلاً اگر در بازدید از یک کاخ‌موزه دوران قجر از ابزار رواج‌تنگری، قصه واقعی، قرار دادن مفاهیم در کنار هم و نقل قول و ارتباط عناصر موجود در فضا درست استفاده کنیم، می‌بینیم که میز یا قلم در موزه، دیگر در قالب ظاهر باقی نمی‌ماند و می‌تواند قصه و تأثیر خودش را به آینده بیاورد. آن زمان است که مصداق آیه قرآن را که می‌گوید «در زمین سیر و سفر کنید و عبرت بگیرید» متوجه می‌شویم. پندآموزی و حکمت‌گرفتن حتی در بدترین شکل در باقیمانده‌های تاریخ یا در زیباترین هنرمندی‌استادان این سرزمین دیده می‌شود. بهره‌مندی از میراث برای آینده به نحوه روایت ما از میراث برمی‌گردد. قصه میراث می‌تواند به ما نحوه زندگی در محیط طبیعی را یاد بدهد.

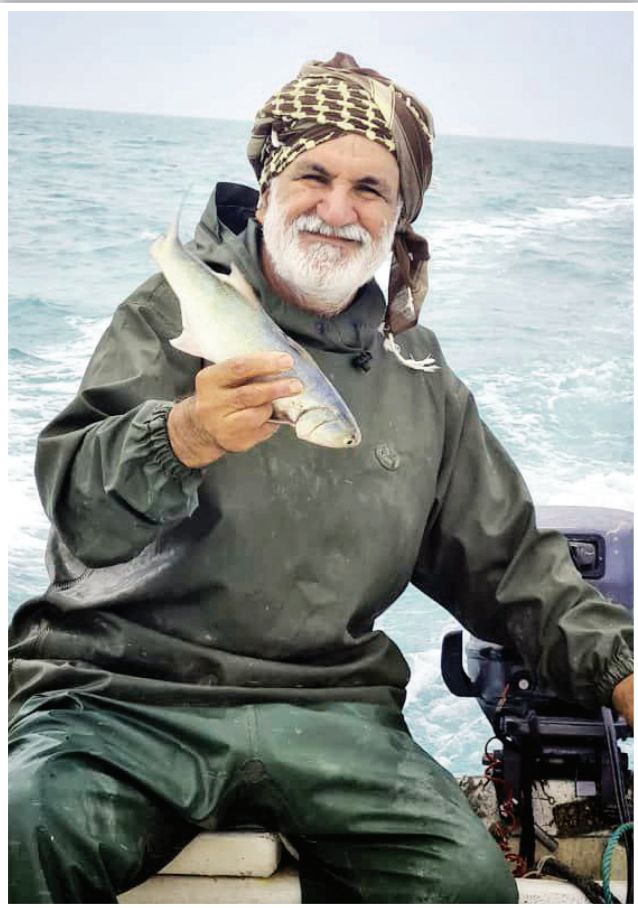
مثالی می‌زنم: تا وقتی می‌گویم قصه میراث را بدانیم، روشن شود که با این کار نگاه ما به اماکن و بناهای تاریخی عوض می‌شود و نه تنها آن را برای آینده حفظ، بلکه ایده‌های تازه از آن استخراج می‌کنیم. کوچه‌ای در محله تجریش به نام «گوگل» هست که خیلی هم با آن شوخی می‌کنند و می‌گویند با موتور جست‌وجوی اینترنتی همنام است. درست در مقابل این کوچه و روبه‌روی امامزاده صالح(ع) همیشه نذر نمک انجام می‌شود. قصه این است که «گوگل» به زبان شمیرانی به‌معنای گود گله است؛ در قدیم گله را اینجا نگهداری می‌کردند و محل دادوستد بود و در زمستان هم پر از یخ و برف می‌شد. مردم نذر نمک می‌کردند که یخ‌ها باز شود و برای تهیه مایحتاج خود به آنجا بروند. گوی نذر نمک بخشی از کار خیر مردم آنجا بوده که البته با موضوع نمک مقدس حضرت زهرا(س) منافاتی ندارد. حالا که قصه را می‌دانیم، میراث را حفظ می‌کنیم. نگاه ما به این قصه‌ها برای میراث فرهنگی و تاریخی مثل نذر افراز برای سخت‌افزار است.

نکته حائز اهمیت دیگر این است که حوزه میراث فرابخشی است و نباید به یک نهاد محدود شود. میراث از آموزش و پرورش تا راه و شهرسازی و شهرداری را در بر می‌گیرد و می‌تواند در همه این حوزه‌ها چراغ راه باشد. دقت کنیم که میراث قرار نیست ما را در گذشته نگه دارد. قرار است از گذشته برای بهینه‌سازی در مسیر آینده استفاده کنیم. مقوله‌های میراثی که به ما هویت می‌دهند جعلی نیستند. نگاه رو به آینده نشان می‌دهد که میراث نه تنها می‌تواند زمینه‌ساز اتحاد جهانی شود، بلکه می‌تواند به انسجام و وفاق ملی هم منجر شود. فقط باید عینک هوشمندی به چشم بزنیم و دوباره به میراث بنگریم.

نگاه کنیم که چطور می‌توانیم از عناصر لباس محلی، گویش محلی و آداب محلی به‌عنوان میراث ناملموس در قالب گردشگری بهره ببریم تا هم ارزش‌های صنایع‌دستی را ترویج بدهد، هم کسب‌وکار راه بیندازد و هم جلو مهاجرت را بگیرد.

*** مدیر گروه میراث فرهنگی مرکز پژوهش‌های مجلس**

حفظ کنیم به آنها کم‌لطفی کرده‌ایم. افزون‌بر این کاربرد آنها فقط در فضای دریا و صیادی نیست و رگه‌های قوی و ملموسی از این لغتنامه در زندگی روزمره ما بوشهری‌ها مثل بازار، ورزش، فرهنگ و هنر هنوز هم رواج دارد که نشان اصالت، تعمیق و پیوند دیرینه این منظومه با جامعه است.

این کتاب جز نگاه تاریخی و میراثی برای چه افرادی می‌تواند مفید باشد؟

این کتاب می‌تواند مرجعی برای علاقه‌مندان، پژوهشگران، دانشجویان و جویندگان دانش باشد. لذا تقاضا دارم دستگاه‌هایی مثل بنادر و دریانوردی و سایر سازمان‌ها در خرید و توزیع این کتاب در کتابخانه‌های تخصصی و عمومی استان همکاری و همیاری داشته باشند. البته نباید از این موضوع مهم غفلت کنیم میراثی که اکنون به‌دست ما رسیده تاریخ بسیار طولانی و پر از زجر و زحمتی داشته و به همین راحتی به‌دست نیامده؛ بنابراین با تمام توان باید در نگهداری و مراقبت از آن بکوشیم. سنت هیچ‌وقت مانع مدرنیته نبوده است. شناورهای چوبی و قایق‌های بادبانی ریشه در اصالت و هویت ایرانی و ساحل‌نشینان دارد و نباید از این ظرفیت بی‌ظنیر و انحصاری ایران محروم باشیم. این ظرفیت هم در رونق اقتصادی بندر‌نشینان نقش دارد هم در توسعه صنعت توریسم و گردشگری. این بخشنامه جدید که از فعالیت شناورهای چوبی در سطح دریا ممانعت می‌کند باید ابطال شود تا این میراث چندهزارساله نقشی به راحتی بکشد.

تنها اصطلاحات و واژه‌ها نیست که در این اثر جدید به آن پرداخته شده بلکه صحبت از تجربه‌هایی است که پشت این ابزار و لغات خوابیده و به قیمت عمر انسان‌هایی تمام شده و ناخوشی آنها را از نوجوانی تا پیری پیوند داده است

برخی از آثار ناخدا عبدالرسول غریبی

